

Futbolari esker

Lehoia oihanean bezala, futbola omen da kiroletan errege, eta telebista komunikabideen beste oihan horretan. Hiru faktore horien batuketatik, joan den maiatzaren 15ean, euskara bere komunikazio-indar puntu gorenera iritsi zen. ETB1ean euskaraz, eta ETB2an ere bai, bi ordu luze baino gehiago. Sekula ez da horrenbeste euskara izan masa-hedabide indartsuenean. Liga bukatzen zelako, eta Realak zein Athleticek, titulurik irabazi gabe, Champions League izeneko zerbait jokatzeko aukera omen zutelako. *Lehoiak* garaile, eta, bueno, *show* mediatikoak segitu zuen Bilboko ospakizun ustez eder batzuen erretransmisioarekin. TVE1ek Real Madridi egindako harrera bezain erridikulua, seguruenik.

Baina poztu gaitezen, komunikazioaren piramidean sekula ez delako gorago iritsi euskara. Futbolaren eskutik. Eta bitartean, ETBk 15 urtean futbola euskaraz eman ondoren, futbolaren eskutik, Hego Euskal Herriko taberna guztietan *Marca* aurkituko dugu gosaltzeko orduan. *El Pais* egunkariak editoriala zekarren lehengoan, Real Madriderik Europako Kopa irabazi ondoren, egunen batean aitortuko zaiola futbolari «Europaren Batasunaren alde egindakoa». Bidez batez, Euskal Herriaren espainoltzearen alde egindakoa ere aitortu beharko genioke, baita *Diario Vasco* batek horren lotsagabeki esplotatzen duen Bizkaia-Gipuzkoa aurkakotze mediatikoan futbolak eta futbolzaleek duten meritua.

Ardanza eta Ibarretxe

Jose Antonio Ardanza EAeko lehendakariak elkarrizketa bat eskaini zion posta elektronikoz maiatzean <@Euskadi> buletin elektronikoiari. Espainiako Estatuan halako medio berri bati teknologia berri hauen inguruan mintzatzeko politikari batek eskainitako lehenbiziko elkarrizketa izan

da hau, eta badu bere meritua, lehendakariaren aldetik ere, horrelako esperientzia batean ausartzea. Bereziki, ez Internet eta ez posta elektronikorik ez duela erabiltzen aitortzen duelako. Horrez gain, ordenadoreak lantokian orokortu baino lehenagoko *pre-teknologiko* horietako bat dela ematen zuen aditzera Ardanzak, bere oinordeko izendatuaren bertute moderno eta teknologikoak laudatzearekin batera (badirudi, bide batez, hemen ez duela inork zalantzan jarzen Ibarretxe izango dela hurrengo lehendakaria).

Bai, Ardanzak dioenez, Juan Jose Ibarretxek ezagutzen ditu teknologia berrien gaitasunak... Esparru berri horretan orain arte bultzatutako erronka nagusia ere goraipatzen zuen Ardanzak elkarrizketan: Euskaltel. Ibarretxeri ere entzuna diot hau: Euskaltel «sakonera kulturalako proiektua» dela (iazko azaroko Eusko Ikaskuntzak antolatutako *Informazioaren Gizartea* biltzarrean). Telefono zerbitzua eskaintzeko sortu den enpresa (*operadore* esaten zaie hauei, espainoletik kalkatutako hizkeran, irudikatzen dudanez) XXI. mendeko abertzaletasunaren sinbolotzat aurkezten digutela dirudi askotan. Eusko Ikaskuntzako biltzar hartan Ibarretxek esan zuenez, erronkarik zailena zera omen dugu:

Ikuspegi zabal eta globalak geureganatu eta aldi berean, gure nortasun propioa sakondu. Horretarako, presentzia ziurtatu du administrazioak bigarren operadore horretan, eta edukiak garatu.

Kontua da edukien garapen horretan euskarari jaramonik egingo ote zaion zalantzazkoa dirudiela. Katalunian, lege berriaren arabera, kable operadore pribatu batek telebista eskaintzaren erdia katalanez eman beharko du gutxienez lizentzia izatekotan. Hemen halakorik amesteko eskubiderik badugu?

Ardanzak, bederen, elkarrizketa elektronikoko horretan zioenez, «hizkuntzak eta kulturak ezin litezke soilik merkaturen lege horietara lotuta egon», eta esparru birtualean ere euskararen sustapenari heldu beharko zaiola iragartzen zuen. Hitz politikak baino zertxobait gehiago izango ahal da!

Susmo txarregiak aireratzetik ez genuke nahi, baina hitzen atzetik dauden jokabideen adibide argiegiak dauzka-

gu begien aurrean. Esate baterako, otsailetik dabil martxan Euskaltel, eta Interneten ezarri duten leiho ustez dotorean ez dute sartu euskarazko orririk *Egunkaria*-n egoera hori kritikatzuz artikulu bat azaldu zen arte. Kontatu didatenez, sutan jarri ziren batzuk enpresa telefoniko-telematikoko ustez abertzale horretan: ez egindako hankasartzeagatik lotsaturik, inor kritika hori idaztera ausartu zelako baizik... Ez gaitu harritzen, egia esan, Euskaltelen Interneteko hizkuntza jokabideak. Gauzarik arruntena da. Lehengoan Emakunderen webgune berria bisitatu nuen, eta han ere dena erdaraz. «Ekintza positiboaren» aldeko biltzarrak antolatzen dituzte gero... Eta agintari gorenak euskaldunak dituzte!

Ardanzaren elkarrizketako beste pasarte batek ere kezka sortu digu:

Latina izan zen unibertsitateko eta kulturako hizkuntza, eta gaur ingelesa da. Hizkuntza bakoitzak jakin egin behar du zein den bere esparrua; denok eleanitz izan beharko dugun mundu honetan hizkuntza bakoitzari funtzio desberdina eman beharko diogu. Informazioaren autobideen munduan, euskarak eta euskal kulturak badute eta izango dute beren esparru propioa, gainerako hizkuntzek eta kulturek bezala.

Ez geunden, baina, euskarak esparru guztietarako balioko behar duela? Proposatzen den esparru/funtzio banaketa hori ez da, bada, orain arte euskara zokoratzeko gizarte honetan funtzionatu duen eskema? Euskara, «una lengua para andar por casa», Fernando Buesak egoki zioen bezala, eta erdarak, beren funtzio dotore guztiekin... Agintean daramatzan urte luze horietan soziolinguistikaz hiru lerro irakurtzeko astirik izan ote du Ardanzak? Edo bere inguruko HPIN, HPS edo horietarik soziolinguistikaz inork aholku eta erdi eman ote dio inoiz lehendakariari?

Euskararen Aholku Batzordea

Ardanza bera buru zela, Euskararen Aholku Batzordea (EAB) elkartu zen maiatzaren 20an eta Euskara Biziberrietzeko Planaren zirriborroa aurkeztu zuten han. Azken ego-

kitzapenen ondoren, Jaurlaritzari eskainiko zaio testu hori, onartu eta, nahi bada edo, proposatzen direnak indarrean jartzeko.

Etorkizunera begirako «egitasmo eta proposamen zehatzen» atalean, «Informazioaren eta komunikazioaren teknologia berriak» izeneko atala ere badago Euskara Biziberritzeko Plan horretan. Hamabi proposamen ageri dira, eta, egitasmo moduan, komenigarriak direla oso esan genezake. Lehenbiziko proposamenak halaxe dio, adibide modura:

Euskararen injinerutzaren industria bultzatu: autoria- eta edizio-erremintak (ortografia eta gramatika zuzentzaileetan oinarrituta daudenak), itzulpenari laguntzeko tresnak (hala nola, hiztegi elektronikoak eta terminologi baseak), gai-eremuetara eta testu-motetara egokituriko informatikazko itzulpen-sistemak eta ahotsaren ezagupen eta sintesian egindako aurrerapenak.

Agian generiko samarra, baina egin egiten bada hor esaten den guztia, ez da gutxi izango.

Hitz politik ez dira falta. Borondatea beharko da hitzok egitate bihurtzeko, eta ez borondatea bakarrik, baizik eta dirua, sustengu ekonomikoa, eta Jaurlaritzako sail ez-kulturalak ere bustitzea (Industria eta abar). EABren txostenak dioenez, «informazio eta komunikaziorako teknologia berriek hizkuntza landu, jorratu eta hedatzeko duten ahalmena ikusgarria da eta kostuak gutxitzeko ematen dute aukera». Esaldi honi irakurketa okerrik ere erraz egin dakiok: aurrekontuak estuarazteko beste aitzakia bat izan daitekeela. «Orain Internet daukazue, eta beraz, zabalkunde gastuak gutxitzen zaizkizuenez, auto-finantziazioa handitu beharko duzue hemen subentzioak jasotzeko». Fikziozko esaldia da, baina, adi, ea nork entzuten duen lehenengo.

Bulegoko lanean gutxitu daitekeen kostua baino gehiago, hemen egin behar diren inbertsioak dira neurtu behar dena. Eta inbertsio handiak egin beharko dira, informazioaren gizarte euskaldunik egin behar bada, euskarak ez duelako erdaren merkaturik. Ardanzak berak dio:

Hizkuntzak eta kulturak ezin litezke soilik merkatuen lege horietara lotuta egon.

Ikertzaileentzat batik bat?

EABren euskara biziberritzeko plan horretan ageri diren beste aipamen batzuk ere aipatu nahi nituzke. Euskararen corpusaren plangintzaren atal bat ere badago planean, eta alor horretan detektatutako ahuluneen artean, honako hau aipatzen da:

Corpusa osatzeko eta hobetzeko egin den lana bera ere ez dago ikertzaileen eskueran, nahiz eta dena dagoen euskarri elektronikoan.

Hori zuzentzeko, zera proposatzen da:

Informatizatuta dauden euskararen corpusak modu erosoan erabiltzeko aukera eskaini.

Hori da maiatzean irten den testua, zeren azaroko EABren azkenengo bileran apur bat desberdina zen proposamen jakin horren testua:

Informatizatuta dauden euskararen corpusak modu erosoan erabiltzeko aukera eskaini, batipat, ikertzaileei.

Azkenengo bi hitzak erori dira idazkuntza berrian, eta pozten gara.

Espero dugu norbait konturatuko zela euskararen corpusak ez direla soilik «ikertzaileentzako» gordetzekoak eta zuzenketa hortik etorri dela; *corpus* hori ez dela oraindik *gorpu*, eta bizirik dagoela, ez dela paleontologoen esku utzi beharreko fosil bat... Bestetik, horra hor paradoxa: corpus horiek modu erosoan artean erosoenean jarri nahi baditugu ikertzaileen eskueran, jende guztiaren eskueran jartzea da bide zuzen eta merkeena gaur egunean. Interneten jartzea da modu eroso hori: ez duzu 10.000 liburu inprimatu behar, 5.000 CD-ROM ekoiztu eta horiek banatzeko mila zailtasuna gainditu. Ez. Nahikoa da pieza bakar bat produzitzea, sarera konektatzea nonbait, eta nahi beste lagunen esku egongo dira erabilgarri tresna horiek. ♣